

O b l j e t n i c e

80 - godišnjica života dr. sc. Mirka Brazde, doc.

Dr. sc. Mirko Brazda, rođen 4. 11. 1926, godine 2006. navršava 80 godina života. Uz ovu značajnu obljetnicu uvaženog člana Hrvatskog geografskog društva i zaslužnog prosvjetnog djelatnika, podsjetimo se nekih razdoblja života i rada geografa, po vokaciji stručno opredijeljenog borca za položaj geografije kao nastavnog predmeta u sustavu školstva u Hrvatskoj, njezino značenje u odgoju i obrazovanju u nacionalnim okvirima. Ta naznaka njegova stručnog djelovanja očituje se u odavno zapisanom uvodu u nastavnom planu i programu nastave geografije za osnovnu školu, u kojem se kaže: "GEOGRAFIJA JE, UZ HRVATSKI JEZIK I POVIJEST, NASTAVNI PREDMET NEDJELJIV DIO NACIONALNE SKUPINE PREDMETA U SUSTAVU ŠKOLSTVA U HRVATSKOJ."

Iz dugog prosvjetnog i geografsko-nastavnčkog djelovanja dr. Mirka Brazde podsjetimo se nekih stajališta koja su ostavila duboke tragove, a i danas su aktualna u strukturi i reformi hrvatskoga školstva. Od ukupno 45 godina njegova rada kao prosvjetnog djelatnika, početak je bio u Rovinju. Godine 1954. kao direktor Hrvatske osmogodišnje škole uložio je sve napore kako bi ta škola ubrzo prerasila, tj. postala dio Hrvatsko-talijanske gimnazije. U tom razdoblju još uvijek "talijanskog Rovinja" gimnazijsko obrazovanje na hrvatskom jeziku, Hrvatska gimnazija bio je važan prosvjetni događaj, ali znakovit u nacionalnim kretanjima tadašnje Istre. Kao profesor Učiteljske škole u Zagrebu sudjelovao je u donošenju nastavnog plana i programa u kojem je geografsija zauzimala jedno od istaknutih mjesta, "po rangu" jedna od najvažnijih nastavnih disciplina koje su se predavale u joj

školi. Bio je to nastavni predmet koji se predavao od I. do V. razreda (godine 1965.), a bio je i obvezatan maturalni predmet. Uz to redovno obnašanje dužnosti srednjoškolskog profesora geografije, u tom razdoblju stalni je suradnik Republičkog zavoda za prosvjetno-pedagošku službu SR Hrvatske. To je razdoblje u kojem M. Brazda desetak godina vodi Aktiv nastavnika geografsije grada Zagreba, dugogodišnji je suradnik RTV – Zagreb kao pisac niza radijskih i televizijskih emisija za školski i uopće obrazovni program, suradnik je "FILMOTKE 16" u kojoj je ostao zabilježen kao pisac "scenarija" za niz nastavnih filmova geografskog sadržaja, posebno dijafilmova namijenjenih nastavi geografije u osnovnim i srednjim školama.

Kao magistar geografije od 1969. u zvanju profesora više škole stupio je na nastavničku dužnost na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu. Bio je to početak njegova uspješna rada i djelovanja na području nastave i uopće na području metodike nastave geografije. Kao pročelnik odjela Povijest – geografija, na Pedagoškoj akademiji (1972.) izborio se za povećanje satnice kolegija Metodika nastave geografije, koji se od tada predavao 2 sata tjedno kroz sva četiri semestra studija. U tom se razdoblju javlja kao autor geografskih udžbenika, metodičkih prikaza u stručnim časopisima, a s popularnim člancima prisutan je i u raznim publikacijama namijenjenim prvenstveno mladima, školskoj mladeži. Spomenimo da je udžbenik zemljopisa za VI. razred osnovne škole (autori: M. Brazda, V. Jurin) proglašen najboljim udžbenikom geografije za VI. razred osnovne škole u tadašnjoj Jugoslaviji. Od tada pa

kroz cijeli radni vijek bio je i ostao prisutan kao istaknut pisac geografske udžbeničke literature. Osim rada na udžbeničkoj literaturi to je razdoblje u kojem M. Brazda objavljuje i priručnike za nastavnike, usmjerene nastavničkoj svakodnevici, metodičkim postupcima u obradi nastavne građe. Podsjetimo se, u to doba gotovo 100% svršenih studenata tadašnjih PA opredjeljuje se za radna mjesta nastavnika te djeluje u mnogim školama na području SR Hrvatske, ali i drugih republika, posebno u školama u Bosni i Hercegovini.

Nedostatak literature metodičkog sadržaja najbolje svjedoči činjenica da je primjerice metodički priručnik za nastavnike: *Metode rada s audiovizualnim sredstvima u nastavi zemljopisa* (Školska knjiga, 1974.), osim u Hrvatskoj, godinama bio obavezan udžbenik u metodici nastave geografije i u nekim drugim republikama tadašnje Jugoslavije.

Godine 1978. ukidanjem predmetne nastave na pedagoškim akademijama u Hrvatskoj, pa tako i u Zagrebu, Mirko Brazda preuzima nastavničku dužnost na Geografskom odjelu PMF-a u Zagrebu. To je vrijeme u kojem je položaj metodike kao nastavne i znanstvene discipline na Geografskom odjelu, ali i na PMF-u u Zagrebu, bio nedorečen, s puno otvorenih pitanja. Podsjetimo se – kolegij Metodika nastave geografije do konca 1980. godine bio je povjeren isključivo honorarnim nastavnicima. Gotovo po nepisanim pravilima, ti nastavnici vodili su i Nastavnu sekciju Geografskog društva Hrvatske, bili su urednici Geografskog horizonta itd. Godine 1985. poslije doktorata M. Brazda u svojim nastupima jasno naznačuje kako stajališta poput onog često ponavljano "Tko zna struku znat će je i predavati, bit će dobar nastavnik" u nastavnoj praksi nisu potvrđena. Javni nastupi na stručnim skupovima, ali i prisutnost u raznim nastavno-geografskim publikacijama, razlozi su da je dr. Mirko Brazda na Kongresu geografa Jugoslavije, održanom 1985. u Novom Sadu, izabran za predsjednika Nastavne sekcije Saveza geografskih društava Jugoslavije. To je razdoblje, u kojem uz nastavničke i druge obaveze na području školstva u Hrvatskoj obnaša dužnost glavnoga urednika stru-

čno - metodičkog časopisa *Geografski horizont*, a prvenstveno je svoje napore usmjerio na to kako bi taj časopis dopro do svih škola u Hrvatskoj te na taj način stručno obogatio nastavu geografije. Konačno, to je vrijeme kada je na Geografskom odjelu u Zagrebu dodijeljen (prvi) znanstveni stupanj *magistra geografskih nauka* s područja metodike nastave geografije, a predsjednik komisije u obrani magisterija bio je dr. Mirko Brazda, tada u zvanju docenta.

Cjelokupna nastavna djelatnost dr. sc. Mirka Brazde, dugogodišnja prisutnost u udžbeničkoj literaturi i suradnja u raznim časopisima i prosvjetnim glasilima kao što su *Priroda*, *Pedagoški rad*, *Modra lasta*, *Radost*, *Školske novine* itd. razlozi su mnogih priznanja, pohvala i nagrada. Uz ovu obljetnicu spomenimo dvije koje za samog dr. Brazdu imaju posebno značenje:

Godine 1985. nagrada Školske knjige – "Istaknutom piscu udžbenika..." te 1988. republička nagrada znanstvenim radnicima – Fran Tučan, "za popularizaciju geografije". M. Brazda osim toga 1989. uvršten je u Hrvatski bibliografski leksikon JLZ-a a 1993. u leksikon Tko je tko u Hrvatskoj.

Konačno, uz ovu obljetnicu dr. sc. Mirka Brazde spomenimo kako je u razgovoru s autorom ovih redaka, češće spominjao "Geografija nije samo nastavni predmet u školama, nije samo knjiga iz koje se uči o životu i za život, već – geografija je sav život." U ovom razdoblju života, u mirovini, uvjeren je i nada se da će novi naraštaji geografa, oni u nastavničkim zvanjima na fakultetima, ali i oni u svim našim školama, u cjelokupnosti svoga rada postići to da geografija zadrži svoje mjesto, da ostane jedan od nastavnih predmeta koji je od posebnoga nacionalnog interesa, kao što su hrvatski jezik i književnost i povijest.

Zbog svojeg obrazovno-odgojnog i domoljubnog značenja kao školski predmet, geografija bi trebala ostati jedan od nastavnih predmeta koji se vrednuju (boduju) pri upisu u gimnazijsko obrazovanje. Svojom ulogom u cjelokupnom srednjoškolskom odgoju i obrazovanju geografija bi morala zadržati svoje mjesto

kao obvezatni nastavni predmet koji se polaže na ispitima zrelosti (maturama), a posebno bi to bilo važno u gimnazijskom obrazovanju. S obzirom na dugu tradiciju i ugled geografije u školstvu u Hrvatskoj, suvremene sadržaje koji se u sklopu obrađuju, nastava geografije u svim tipovima i usmjerenjima u školama morala bi biti povjerena isključivo nastavnicima stručnjacima koji su studij geografije završili na fakultetima. Činjenica je da posljednjih godina geografiju u srednjim ekonomskim školama predaju diplomirani ekonomisti, pojedine teme s područja geopolitike povjeravaju se politolozima itd. Konačno, opravdan

zahtjev, koji često čujemo, “struka stručnjacima” morao bi biti prisutan i na području školske problematike, prvenstveno sada u razdoblju reforme školstva u Hrvatskoj. Ukratko, donošenje najvažnijih školskih i uopće nastavnih dokumenata s područja geografije, u duhu suvremenih zahtjeva HNOS-a, oni koji o tome odlučuju, morali bi povjeriti isključivo geografima.

Uz ovu obljetnicu zaželimo dr. sc. Mirku Brazdi dobro zdravlje i daljnju povezanost s geografijom i geografima.

Tomislav Jelić